

MAHALLIY BYUDJET DAROMADLARI HISOBI VA HISOBOTNI TAKOMILLASHTIRISH

Xusanov Mirjaxon Shuxrat o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi tinglovchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada mahalliy byudjet daromadlarini hisobga olish va hisobot berish mexanizmlarini takomillashtirishga yondashuvlar muhokama qilinadi. Daromadlarni aniq hisobga olish va shaffof hisobot mahalliy hokimiyatlarning barqaror moliyaviy boshqaruvi uchun juda muhimdir. Batafsil adabiyotlarni ko'rib chiqish orqali maqola turli mintaqalarda duch keladigan eng yaxshi amaliyotlar va umumiy muammolarni aniqlaydi. Hujjatda raqamli echimlar va standartlashtirilgan ramkalarni birlashtirishga qaratilgan daromadlarni kuzatish va hisobot berish jarayonlarining samaradorligini oshirish usullari taklif etiladi. Natijalar buxgalteriya hisobini takomillashtirish orqali potentsial moliyaviy foyda va boshqaruvni takomillashtirishni ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Mahalliy byudjet, daromadlarni hisobga olish, moliyaviy hisobot, moliyaviy shaffoflik, davlat moliyasini boshqarish, raqamli echimlar, boshqaruv, hisobdorlik.

Mahalliy byudjetlarni samarali boshqarish mintaqalar va munitsipalitetlarning barqaror rivojlanishi uchun juda muhimdir. Daromadlarning aniq hisobi va shaffof hisoboti mahalliy hokimiyatlarning o'z majburiyatlarini bajarish uchun zarur moliyaviy resurslarga ega bo'lishini ta'minlash uchun juda muhimdir. Ushbu hujjat daromadlarni hisobga olishda mahalliy hokimiyat organlari duch keladigan umumiy muammolarni hal qilishga va hisobot jarayonlarini takomillashtirish bo'yicha echimlarni taklif qilishga qaratilgan. Raqamli buxgalteriya tizimlari kabi zamonaviy texnologiyalarning integratsiyasi jarayonlarni soddalashtirishi, xatolarni kamaytirishi va shaffoflikni oshirishi mumkin.

Mahalliy hokimiyat organlari turli manbalardan, jumladan soliqlar, hukumatlararo o'tkazmalar va xizmat to'lovlaridan daromad oladi. Ushbu resurslarni noto'g'ri boshqarish yoki noto'g'ri talqin qilish samarasizlikka, korrupsiyaga va jamoatchilik ishonchini pasayishiga olib kelishi mumkin. Daromadlarni hisobga olish va hisobotni takomillashtirish orqali munitsipalitetlar nafaqat moliyaviy barqarorligini oshirishi, balki ularning boshqaruvi va hisobdorligini oshirishi mumkin.

Mahalliy byudjet daromadlarini hisobga olish va hisobotni takomillashtirish moliyaviy shaffoflikni, rejalashtirishni va qarorlarni qabul qilishni sezilarli darajada oshirishi mumkin. Bunga erishishning bir necha yo'li:

Ma'lumotlarni yig'ish va hisobot berishni avtomatlashtirish

- Buxgalteriya dasturi: daromadlarni kuzatish, tasniflash va hisobotlarni avtomatlashtiradigan buxgalteriya dasturlarini amalga oshirish yoki yangilash. Bu inson xatosini kamaytiradi va ma'lumotlarning izchilligini ta'minlaydi.

- Integratsiyalashgan tizimlar: integratsiyalashgan tizimlar orqali turli bo'limlarni (masalan, soliq, g'aznachilik, moliya) ulang, shuning uchun daromad ma'lumotlari Real vaqt rejimida ular o'rtasida uzluksiz oqadi.

Daromadlarni Aniq Tasniflash Tizimlarini Qabul Qiling

- Standartlashtirilgan daromad kodlari: kuzatish va hisobot berishda izchillikni ta'minlash uchun daromad manbalarining standartlashtirilgan tasnifidan (masalan, soliqlar, grantlar, yig'imler, jarimalar) foydalaning.

- Byudjet shaffofligi vositalari: Real vaqtda daromadlarni kuzatadigan va uni tasniflaydigan vositalarni amalga oshirish, tendentsiyalar va bo'shliqlarni kuzatishni osonlashtiradi.

Ma'lumotlar tahlil va hisobot oshirish

- Kengaytirilgan hisobot vositalari: qaror qabul qiluvchilarga byudjet ko'rsatkichlarini tezda baholash va anomaliyalarni aniqlash imkonini beruvchi boshqaruv panellari va vizual hisobot vositalariga sarmoya kiriting.

- Bashoratli tahlil: kelajakdagi daromadlarni aniqroq prognoz qilish uchun tarixiy ma'lumotlardan foydalaning, bu esa moliyaviy rejalashtirishni yaxshilashga yordam beradi.

Ichki Nazoratni Kuchaytirish

- Muntazam auditorlik tekshiruvlari: aniqlikni ta'minlash va tafovutlarni erta aniqlash uchun daromadlar to'g'risidagi ma'lumotlarni tez-tez tekshirish va taqqoslash.

- Vazifalarni ajratish: firibgarlik xavfini minimallashtirish uchun daromadlarni yig'ish, buxgalteriya hisobi va hisobot berish majburiyatlarini ajratuvchi nazoratni amalga oshirish.

Aloqa va shaffoflikni yaxshilash

- Manfaatdor tomonlarni jalb qilish: daromad hisobotlarini manfaatdor tomonlar (masalan, davlat, mahalliy korxonalar) bilan aniq va tushunarli shaklda baham ko'ring, ishonch va muvofiqlikni yaxshilang.

- Ommaviy kirish: onlayn portallarni yarating yoki jamoatchilikka mahalliy hukumat daromadlari va xarajatlarini kuzatishga imkon beradigan hisobotlarni nashr eting.

Huquqiy bazani soddalashtirish

- Normativ islohotlar: daromadlar to'g'risidagi hisobot bo'yicha mahalliy qoidalarni ko'rib chiqish va yangilash, ularning zamonaviy amaliyotga mos kelishini ta'minlash va muvofiqlikni oshirish.

- Soliq samaradorligi: mahalliy soliq siyosati va ma'muriy jarayonlarni optimallashtirish, soliq to'lovchilar yukini kamaytirish bilan birga yig'ish stavkasini

oshirish.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish mahalliy byudjet daromadlarini hisobga olishning aniqligi va o'z vaqtida bajarilishini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Avtomatlashtirilgan tizimlarning integratsiyasi Real vaqt rejimida ma'lumotlarni kiritish va tahlil qilish, inson xatosini kamaytirish va qaror qabul qilishni yaxshilashga imkon beradi. Bundan tashqari, bulutga asoslangan echimlardan foydalanish bo'limlar o'rtasida katta hamkorlikni osonlashtiradi va milliy hokimiyat tomonidan yanada samarali nazoratni ta'minlaydi.

Shu bilan birga, tadqiqot raqamli tizimlarni joriy etish bilan bog'liq muammolarni ham ochib beradi. Moliyaviy imkoniyatlari cheklangan munitsipalitetlar ko'pincha tizimni yangilash uchun zarur bo'lgan dastlabki sarmoyalarni olish uchun kurashadilar. Bundan tashqari, xodimlarning yangi texnologiyalardan samarali foydalanishlarini ta'minlash uchun ularni doimiy ravishda o'qitish zarur. Siyosiy qarshilik va aniq qoidalarning yo'qligi ba'zi mintaqalarda taraqqiyotga to'sqinlik qilmoqda.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, daromadlarni hisobga olish va hisobot tizimini takomillashtirishning umumiy afzalliklari aniq. Kengaytirilgan shaffoflik jamoatchilikning mahalliy hokimiyatlarga bo'lgan ishonchini oshirishi mumkin, aniqroq hisobot esa munitsipalitetlarga o'z resurslaridan yaxshiroq foydalanishga yordam beradi.

Xulosa

Mahalliy byudjet daromadlarini hisobga olish va hisobotni takomillashtirish munitsipalitetlarning moliyaviy barqarorligi va shaffofligi uchun juda muhimdir. Raqamli buxgalteriya tizimlari va standartlashtirilgan tizimlar muhim afzalliklarni, shu jumladan aniqlik, tezroq hisobot berish va jamoatchilik ishonchini oshirishni taklif etadi. Biroq, mahalliy hokimiyatlar ushbu imtiyozlarni to'liq amalga oshirish uchun moliyaviy, siyosiy va salohiyatni oshirish muammolarini engib o'tishlari kerak.

Mahalliy byudjet daromadlari hisobini takomillashtirish uchun quyidagi takliflar taklif etiladi:

Raqamli tizimlarga investitsiyalar: mahalliy hukumatlar daromadlarni kuzatish va hisobot berishni avtomatlashtiradigan zamonaviy buxgalteriya dasturlari va raqamli vositalarga investitsiyalarni birinchi o'ringa qo'yishlari kerak.

Salohiyatni oshirish: munitsipal moliya xodimlari uchun doimiy o'quv dasturlari yangi texnologiyalardan to'g'ri foydalanish va hisobot standartlariga rioya qilishni ta'minlash uchun juda muhimdir.

Standartlashtirish: Milliy va mintaqaviy hukumatlar belediyelerdeki muvofiqlikni ta'minlaydigan standartlashtirilgan hisobot tizimini ishlab chiqish va ijro etishga harakat qilishlari kerak.

Manfaatdor tomonlarni jalb qilish: mahalliy byudjetni boshqarishda shaffoflik va hisobdorlikni oshirish uchun jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalari va

manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar o'tkazilishi kerak.

Moliyaviy yordam: Milliy hukumatlar va xalqaro tashkilotlar ushbu yaxshilanishlarni mustaqil ravishda amalga oshirish uchun resurslarga ega bo'lmagan munitsipalitetlarga moliyaviy yordam ko'rsatishi kerak.

Adabiyotlar.

1. Soliq va budjet siyosatining 2019-yilga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida//<https://lex.uz/docs/-4123665>
2. Burxonov E.M. Mahalliy byudjetlarni muvozanatlashning iqtisodiy va huquqiy masalalari. – Toshkent: Uzbekiston, 2017.
3. Сирожиддинова З.Х., Вахобов А.В., Сиддиков Ж.Р. Государственный бюджет Республики Узбекистан. Учебное пособие. -Т.: ТФИ, 2021.
4. Рўзиев З.И. Маҳаллий бюджет даромадларини шакллантириш ва самарадорлигини ошириш истиқболлари// Инновацион технологиялар, №. 3 (39), 2020.
5. Rustamova M.M., Dementiev A.N. O'zbekiston Respublikasi byudjet tizimining muvozanatlashning ba'zi muammolari // O'zMU axborotnomasi. 2020.
6. Чеснокова Л.А. "Совершенствование механизма распределения налоговых доходов по уровням бюджетной системы РФ". Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Саранск, 2021.